

Irena Velikonja: *Poletje na okenski polici* (DZS)

Prvenec Irene Velikonja je »problemski roman z neproblematično junakinjo«. Avtorica je znano temo mladostniškega dozorevanja v ločenih družinah subtilno nadgradila s tipom protagonistke, ki ni upornica, temveč opazovalka sveta »z okenske police«. Pisateljica nam nevsiljivo ponudi spoznanje, da so najstniki ob svojih težavah sposobni in pripravljeni razumeti in sprejemati tudi svet odraslih ter da so tegobe enih in drugih enako pomembne in rešljive le s skupnimi močmi. Prvoosebna pripoved je izjemno prepričljiva, tudi jezikovna izbira se zdi presenetljivo avtentična: četudi je zaznamovana z mladostniškim stilom, ne želi biti za vsako ceno izzivalna in »hiperrealistična«. *Poletje na okenski polici* je eden tistih tenkočutnih romanov za mladostnike, ki odpirajo prostor in oči tudi odraslim bralcem.

Majda Koren: *Eva in kozel* (Mladinska knjiga)

Majda Koren je v zbirki zgodbic znano tematiko »nadomestnega zaveznika« izpeljala prefinjeno in dosledno. V povsem izčiščeni pripovedi o osamljeni deklici, ki se najdeva med ločenimi starši in še ne osvojeno šolo, ni prostora za komentiranje in razsojanje o njenem svetu. Tako ostane ves prostor za neposredno težnost in milino tega sveta in za skritega prijatelja, ki pomaga deklici nositi eno in drugo. Prav v konstrukciji odnosa med realnostjo in fikcijo otroškega sveta se zdi knjižica *Eva in kozel* zares presežna. Avtorica je izumila prepričljiv model za vstopanje in izstopanje fikcije v realnost in iz nje. Tako je na koncu knjige tudi odraslim bralcem jasno to, kar vedo otroci ves čas: popolnoma vseeno je, iz kakšne »snovi« je kozel – kar je najgloblje, ni nikoli iluzija in torej tudi ne more doživeti deziluzije.

Podelitev nagrade je bila tako kot zmeraj doslej na svečani večerni prireditvi v okviru srečanja slovenskih mladinskih pisateljev Oko besede v Murski Soboti, in sicer 9. novembra 2007 v Hotelu Diana. V nadaljevanju že tradicionalno objavljamo še vse Večerove intervjuje s finalisti za večernico. Prispevke s simpozija, ki je bil tokrat posvečen jeziku mladinske književnosti, pa bomo objavili v naslednji številki.

KOZEL SE OTROKOM NE ZDI »SUMLJIV«

Majda Koren: *Naj berejo karkoli – tudi odrasli se odločamo za določene zvrsti literature – pomembno se mi zdi, da sčasoma znajo poiskati dobro literaturo, ne le tako, ob kateri pač zabiješ čas v deževnem popoldnevu.*

Otroci v stiski, ki si poiščejo »nadomestne zaveznike«, so pogost »predmet« leposlovja za otroke. Vendar je zastavitev in izpeljava te problematike gotovo težaven posel.

Nadomestni zaveznik, kakor mu vi pravite (jaz mu rečem skrivni prijatelj) ni pogosto prisoten le v literaturi, temveč tudi v resničnem življenju. Odrasli pozabljamo na dejstvo, da tudi otroci doživljajo hude življenjske preizkušnje. Domišljamo si, da je otroški svet lep kot televizijska reklama. Pa seveda ni tako. Koliko otrok je, ki so v stiski, pa svojih skrbi ne znajo izraziti ali pa njihovih skrbi nihče ne jemlje resno? Precej. In tisti med njimi, ki »izumijo« novega prijatelja, so pravzaprav med bolj srečnimi – končno imajo nekoga, ki jim vedno

prisluhne, hkrati pa jim nikoli ne očita napak, ki jih imajo. Težavno? Niti ne. Vsaj zdaj se mi tako zdi, ko je zgodba že napisana in lično »zapakirana« v knjigi. Zame je pisanje kar na splošno težaven posel. Venomer cincam, premlevam o tej ali drugi možnosti, o začetku zgodbe, ki mora pritegniti bralca, o koncu, ki lahko mimogrede postane ali preveč neživljenjski ali po drugi strani preveč poučen. Trudim se, da povem iskreno, karkoli že pripovedujem oziroma pišem. Najbrž je ravno to tisto najtežje. Sama tehnika, recimo udaren začetek in domiseln konec zgodbe, to je pač obrtniški del posla, ki ga mora vsak pisatelj tako ali tako obvladati.

Vaša zastavitev v Evi in kozlu se zdi izjemno premišljena in čista, brez kakršnekoli komentatorske instance, brez pedagogiziranja ... Prav zato pride »stanje stvari« tako prepričljivo (in ganljivo) do izraza. Kakšna je bila ustvarjalna pot od namena do realizacije?

Niso mi preveč pri srcu bleščeče in pocukrane zgodbe, ki nimajo kaj dosti zveze z realnim življenjem, hkrati pa mi gredo poudarjeno vzgojne zgodbe prav na živce. Kdo pa jih hoče poslušati? Tako se skušam v svojih zgodbah izogniti nepotrebni solzavosti in še bolj vzgojnosti z iztegnjenim karajočim kazalcem. S tem pa seveda ne mislim, da dobre zgodbe niso imenitno vzgojno sredstvo. Spomnimo se kar na dobro staro *Rdečo kapico*.

Tako kot poklicno poznate stiske otrok, poznate tudi njihove bralne zmožnosti. Ali otroci na tej starostni stopnji znajo prisluhniti takšnim, njihovim »vsakdanjim zgodbam«, ali pa jih bolj privlačijo nadomestne oddaljene avanture?

Otroci radi berejo (in poslušajo) vse po vrsti, le na pravi način in ob pravem času jim moramo zgodbo ponuditi. Med avanturami iz izmišljenih svetov je nekaj pravih pravcatih biserov, na primer zgodbe

Michaela Endeja ali Otfrieda Preusslerja (in še kaj bi se jih našlo).

Pravzaprav sem tudi sama občudovalka takih fantastičnih zgodb.

Otroci lahko izbirajo tudi med množico realističnih pripovedi iz njihovega sveta. Naj berejo karkoli – tudi odrasli se odločamo za določene zvrsti literature – pomembno se mi zdi, da sčasoma znajo poiskati dobro literaturo, ne le tako, ob kateri pač zabiješ čas v deževnem popoldnevu (ko ti je mama za kazen izklopila računalnik). Da znajo poiskati literaturo, ki se jih dotakne, ki jih ne pusti neprižadete – v pozitivnem ali negativnem smislu.

Sama ne pišem popolnoma realistične literature. V veselje mi je, da lahko stvarnemu življenju dodam kako osebo (ali predmet), ki ni čisto vsakdanja – marsikdo bi celo rekel, da je sploh nemogoča! A pri otrocih je črta med realnostjo in fantazijo zelo tanka, oni to mejo zlahka preskočijo in se sprehajajo iz enega v drug svet. S tem imamo bržkone več težav odrasli – morda je to razlog, da manj segamo po fantastični literaturi kot otroci. Tudi zato se otrokom, ki berejo *Evo in kozla*, ne zdi ta kozel prav nič »sumljiv« in ga sprejmejo tako samoumevno, kot bi sprejeli Evinega očeta (če bi ta še živel z njo).

Petra Vidali

Večer, ponedeljek, 29. 10. 2007, stran 13

ZA KRITIČNO IN KREATIVNO BRANJE

Janja Vidmar: *Ne vem, kako daleč me bo odneslo v poigravanju z jezikovnimi ravninami in odkrivanju njihovih razsežnosti.*

Janja Vidmar sodi med avtorji sodobne slovenske literature za mlade nedvomno v »posebno kategorijo«. Napisala je štiri-